SORTLAND KOMMUNE

Arkivsaknr.:	25/3530
Dok.nr:	26/11184
Arkiv:	FA-K20
	TI-&58
Saksbehandler:	Thea Garbo
Dato:	27.04.2026

Orienteringssak - Tilsyn med Sortland kommune som forurensningsmyndighet - kapittel 12 og 13

Utvalgssaksnr.	Utvalg	Møtedato
O - 022/26	Driftsutvalget	16.09.2026

KOMMUNEDIREKTØRENS INNSTILLING
Driftsutvalget tar saken til orientering.

Nye opplysninger

Driftsutvalget behandling - 16.09.2026 - O-022/26

BEHANDLING I MØTE

Forslag fra politikere

Forurensningsrådgiver Thea Garbo orienterte i saken.

Votering:
Saken tas enstemmig til orientering.

Driftsutvalget O - 022/26 VEDTAK:
Driftsutvalget tar saken til orientering.

Det ble i orienteringssak nr. O – 006/26 bedt om oppfølgingssak som redegjør for:

- Status på lukking av de fire avvikene, herunder hva som er ferdig lukket og hva som gjenstår
- Når et systematisk tilsyn med avløp vil være etablert og i drift

- Om kommunen per i dag har tilstrekkelig oversikt over forurensningssituasjonen fra avløp i hele kommunen, og eventuelt hva som mangler

KORT BESKRIVELSE AV SAKEN
Statsforvalteren i Nordland har 19.6.2025 hatt tilsyn av forurensningsmyndigheten til Sortland kommune.

FAKTA I SAKEN
Statsforvaleteren i Nordland har hatt tilsyn med Sortland kommunes myndighetsutøvelse innen forurensingsforskriftens kapittel 12 og 13. Det ble avdekket 4 avvik og 2 merknader. Statsforvalteren avdekket følgende avvik under tilsynet:

Avvik 1: Kommunen mangler en klar rollefordeling mellom kommunen som forvaltningsmyndighet og som anleggseier.

Avvik 2: Kommunen mangler oversikt over relevante lover og virkemidler i loven.

Avvik 3: Kommunen utøver ikke sin myndighet som forurensningsmyndighet for mindre tettbebyggelser.

Avvik 4: Kommunen fører ikke tilsyn med forurensningssituasjonen fra avløp innen sitt myndighetsområde.

Statsforvalteren har anmerkninger:

Anmerkning 1: Kommunen kan forbedre sine rutiner og maler for saksbehandling av utslippstillatelser.

Anmerkning 2: Kommunen har ikke rapportert alle større avløpsanlegg inn til Miljødirektoratet.

I tillegg har Statsforvalt noen kommentarer til:

1. Samordning av vedtak mellom forurensningsloven og plan- og bygningsloven (pbl.).
2. Om selvkost av behandling av utslippstillatelser.
3. Lovligheten av utbygging i områder uten tilstrekkelig bortledning av avløpsvann.

VURDERING
1. Svar*: *Status på lukking av de fire avvikene, herunder hva som er ferdig lukket og hva som gjenstår

Alle avvikene er ferdig lukket.

Avvik 1: Avviket gjaldt manglende klar rollefordeling mellom kommunen som forurensningsmyndighet og som anleggseier. Statsforvalteren påpekte at kommunen burde organisere seg slik at forvaltningen kan utøve sin lovpålagte oppgave med kontroll og tilsyn med kommunen som anleggseier, på lik linje med private anleggseiere. Kommunen vurderer avviket som lukket. Stillingen som forurensningsrådgiver var vakant på tilsynstidspunktet, men ny rådgiver er nå tiltrådt og ivaretar rollen som forurensningsmyndighet.

Det gjøres samtidig oppmerksom på at kommunen per i dag er forurensningsmyndighet etter forurensningsforskriften kapittel 13 (krav til utslipp av kommunalt avløpsvann fra mindre tettbebyggelser). Tettbebyggelsen på Sortland er imidlertid i ferd med å passere en belastning på 10 000 personekvivalenter til sjø. Når dette skjer, vil Sortland omfattes av forurensningsforskriften kapittel 14, der Statsforvalteren er forurensningsmyndighet for utslipp fra tettbebyggelser over 10 000 pe. Dette

innebærer at myndighetsansvaret vil overføres til Statsforvalteren når kapittel 14 trer i kraft for Sortland, og kommunen forholder seg til dette i det videre arbeidet.

Avvik 2: Avviket gjaldt manglende oversikt over relevante lover og tilhørende virkemidler, samt behovet for en internkontroll som sikrer videreføring av kompetanse etter at tidligere saksbehandler sluttet. Kommunen har nå fått på plass ny forurensningsrådgiver, og vurderer avviket som lukket.

Dette er likevel en pågående prosess der kompetansen styrkes fortløpende. Den nye forurensningsrådgiveren setter seg inn i gjeldende lovverk, praksis og enkeltsaker, og utarbeider samtidig nødvendige maler og rutiner i Compilo for å etablere en mer robust internkontroll på området.

Det er også viktig å presisere at stillingen ikke har overlapp med tidligere forurensningsrådgiver når det gjelder avløpskompetanse, noe som innebærer et særskilt behov for videre faglig påfyll. For å sikre forsvarlig myndighetsutøvelse fremover, vil deltakelse på relevante kurs, seminarer og emner innen avløp og forurensningsregelverk være nødvendig som del av den videre kompetanseutviklingen.

Avvik 3: Avviket gjaldt at kommunen ikke førte tilsyn etter kapittel 13, samt at kommunen selv manglet utslippstillatelse etter samme kapittel. Dette ble vurdert i sammenheng med manglende rolleavklaring, da det tidligere var uklart om myndighet etter kapittel 13 var delegert til drift eller naturforvaltning. Avviket anses nå som lukket, ettersom forholdet er tatt til etterretning og forurensningsrådgiver er informert om at delegert myndighet ligger hos naturforvaltning.

Sortland kommune er samtidig i en overgangsfase der ansvarsområdet beveger seg fra kapittel 13 til kapittel 14, hvor Statsforvalteren er forurensningsmyndighet. Dette er tatt med i vurderingen av videre oppfølging og organisering av tilsynsarbeidet.

Avvik 4: Avviket gjaldt at kommunen ikke førte systematisk tilsyn og kontroll i tråd med forurensningsloven § 48 samt kapittel 12 og 13. Det ble presisert at forurensningsmyndigheten, som en del av sitt kontrollansvar, skal føre tilsyn med at utslipp skjer i samsvar med vilkår gitt i tillatelser. Kommunen skal videre ha oversikt over forurensningssituasjonen og jevnlig ta opp eldre tillatelser til vurdering for å sikre at disse i tilstrekkelig grad regulerer forurensningen. Basert på forurensningsfaren kan kommunen vurdere å endre tillatelsene og stille strengere krav.

Dette arbeidet er igangsatt og pågår. Eldre tillatelser gjennomgås og trekkes tilbake, og det gis pålegg om at ny utslippstillatelse må innhentes. Der det finnes kommunalt avløpsnett, gis det pålegg om tilkobling og sanering av eldre anlegg.

Kommunen har i første omgang prioritert tilsyn med oljeutskilleranlegg, da disse har et høyt potensial for miljøskade (forringet vannkvalitet og helserisiko) og kan påføre kommunal infrastruktur betydelige skader, som ødelagte pumper og rør.

2. Svar: Når et systematisk tilsyn med avløp vil være etablert og i drift

Dagens tilsynsaktivitet er i hovedsak hendelsesbasert og følger en «slukke branner»-modell, der kommunen behandler tips, avviksmeldinger og tilbakemeldinger fra tømmefirmaer og serviceleverandører. Dette innebærer at tilsynsressursene i stor grad brukes til å håndtere avvik som oppstår fortløpende, og som må følges opp for å sikre forsvarlig drift og hindre forurensning.

For å etablere et mer helhetlig og systematisk tilsynsregime er det planlagt å gjennomføre en større problemkartlegging av avløpsforhold i spredt bebyggelse. Dette omfatter blant annet bekker som drenerer til Holmstadelva (tiltak ID 1103-1024-M), samt en bredere kartlegging av avløpssituasjonen i spredt bebyggelse i Sortland (tiltak ID 1108-1598-M og 1108-1599-M). Kartleggingen vil dekke områder som Holmstadelva nedre og øvre, bekker mot Holmstadelva, bekkefelt mellom Valfjorden og Bjørndalsfjorden, Selneselva, Storelva/Skrefjellet–Elvenes, Bøelva/Stokklibekken–Storelva, Elveneselva og Prestelva nedstrøms samløp med Saubekken.

Den planlagte kartleggingen bør inngå i kommunens planarbeid for avløp i perioden 2028–2033 (tiltak ID 1108-2398-M) for å sikre en langsiktig og systematisk tilnærming. Når kartleggingen er gjennomført og

innarbeidet i planverket, vil kommunen kunne utarbeide en samlet tilsynsplan som angir rekkefølge og gjennomføring av tilsyn i de ulike problemområdene. Dette innebærer å planlegge tilsyn områdevis, der flere eiendommer kontrolleres samtidig innenfor hvert prioriterte område/nedbørfelt. En slik områdevise gjennomføring gir bedre ressursutnyttelse og mer helhetlig oppfølging.

3. Svar: Om kommunen per i dag har tilstrekkelig oversikt over forurensningssituasjonen fra avløp i hele kommunen, og eventuelt hva som mangler

Ja, kommunen har i dag en overordnet oversikt over forurensningssituasjonen fra avløp i hele kommunen, basert på tilgjengelig informasjon fra tilsyn, tømmefirmaer, serviceleverandører og innmeldte avvik. Denne oversikten gir et tilstrekkelig grunnlag for å håndtere løpende saker og prioritere områder med kjent risiko.

Det som mangler for å få en fullstendig og systematisk oversikt, er en mer detaljert kartlegging av avløpsforhold i spredt bebyggelse og i prioriterte områder/nedbørfelt. Dette kan tas nærmere tak igjennom planarbeidet for avløp 2028–2033, og det kan for eksempel utarbeides en egen underplan for spredt avløp (kapittel 12 forurensingsforskriften).

Personalmessige forhold
Ikke aktuelt.

Medvirkning fra Eldreråd, Råd for personer med funksjonsnedsettelse, Ungdomsråd
Ikke aktuelt.

Økonomiske forhold
Tilsyn skal gå på selvkost. Hvis det må bemannes opp eller inngås interkommunalt samarbeid på området, skal det etter prinsipp om selvkost ikke ha økonomiske konsekvenser.

Folkehelse
Ikke aktuelt.

Klima-, miljø- og naturforhold
Ikke aktuelt.

KONKLUSJON
saken kan avsluttes, da de påpekte avvikene er rettet og/eller tatt til etterretning av ansvarlig enhet. Det anses ikke nødvendig med ytterligere oppfølging.

Vedlegg:
Inspeksjonsrapport etter tilsyn - Sortland kommune - Myndighetsutøvelse innen forurensningsforskriften kapittel 12 og 13